

СПРАВА «НЕДИЛЕНЬКО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ» (CASE OF NEDILENKO AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 43104/04)

Стислий виклад рішення від 18 січня 2018 року

У березні 2001 року на підставі санкції прокурора Івано-Франківської області у двох квартирах, в яких проживали заявники, були проведені обшуки та вилучені особисті речі першого заявника, директора акціонерного банку, а також фінансові документи, що було зафіксовано у протоколах обшуків. Пізніше щодо першого заявника було порушено кримінальну справу за фактом зловживання посадовим становищем.

Численні скарги до прокуратури та суду щодо проведення незаконного обшуку і вилучення особистих речей першого заявника не були розглянуті належним чином та згодом йому повернули лише частину його особистих речей. 23 червня 2005 року Івано-Франківський міський суд присудив першому заявнику відшкодування моральної шкоди.

Пізніше Апеляційний суд Івано-Франківської області задовольнив цивільний позов першого заявника та зобов'язав Управління внутрішніх справ в Івано-Франківській області повернути йому решту особистих речей. Крім того, першому заявнику було відшкодовано моральну та матеріальну шкоду за втрату його речей внаслідок їх неналежного зберігання.

До Європейського суду з прав людини (далі — Європейський суд) перший заявник скаржився за статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) на тривале невиконання рішення національного суду від 23 червня 2005 року щодо відшкодування моральної шкоди, ухваленого на його користь; за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції у зв'язку з тим, що його документи та особисті речі були вилучені незаконно та зберігалися в органах внутрішніх справ протягом тривалого часу і в неналежних умовах, що спричинило пошкодження та втрату його майна. Крім того, заявники скаржилися за статтею 8 Конвенції на проведення незаконних обшуків у їхніх квартирах, а також за статтею 13 Конвенції на відсутність ефективних національних засобів юридичного захисту за їхніми скаргами за статтею 8 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

Розглянувши скарги за статтею 8 Конвенції, Європейський суд послався на свою попередню практику у справах проти України та зауважив, що обшуки у квартирах заявників не були проведені «відповідно до закону», оскільки здійснювалися працівниками міліції на підставі санкції прокурора без ухвали суду та відповідної процедури надання такого дозволу. Європейський суд зазначив, що принцип верховенства права передбачає, що втручання органів державної влади у права осіб має підлягати ефективному судовому контролю. Європейський суд дійшов висновку, що національне законодавство, чинне на час подій, не забезпечило при проведенні обшуків у квартирах заявників достатніх гарантій від свавілля і констатував порушення статті 8 Конвенції.

Щодо скарг за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції Європейський суд вказав, що на національному рівні перший заявник отримав компенсацію у зв'язку з тривалим утриманням та пошкодженням вилучених під час обшуку речей. Проте скарга першого заявника щодо свавільності такого вилучення, утримання та пошкодження речей працівниками міліції була залишена національними судами поза увагою. У зв'язку з цим та з огляду на свої висновки щодо порушення статті 8 Конвенції, Європейський суд дійшов висновку, що національне законодавство не передбачало необхідних процесуальних гарантій проти свавілля та необмеженості повноважень працівників міліції під час проведення обшуку, а тому не відповідало вимозі «якості закону», передбаченій Конвенцією, і констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

Європейський суд також встановив порушення статті 13 Конвенції у зв'язку з відсутністю процесуальних гарантій в національному законодавстві для оскарження заявниками дій працівників міліції щодо порушення їхніх прав за статтею 8 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

Інші скарги заявників Європейський суд визнав неприйнятними.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* скарги за статтями 8 та 13 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції прийнятними, а решту скарг у заяві — неприйнятними;

2. *Постановляє*, що було порушення статті 8 Конвенції щодо всіх заявників;

3. *Постановляє*, що було порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції щодо першого заявника;

4. *Постановляє*, що було порушення статті 13 Конвенції щодо всіх заявників;

5. *Постановляє*

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам такі суми, що мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 4 500 (чотири тисячі п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись в якості відшкодування моральної шкоди першому та другому заявникам спільно; (ii) 900 (дев'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись в якості відшкодування моральної шкоди третьому заявнику;

(iii) 1 650 (одна тисяча шістьсот п'ятдесят) євро і додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись заявникам в якості відшкодування за надання юридичних послуг; ця сума має бути перерахована безпосередньо на банківський рахунок пана М.Тарахкала, адвоката заявників; (iv) 500 (п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись в якості компенсації судових та інших витрат першому заявнику.

(б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано гри відсоткові пункти;

6. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.»